

Zdrava Kamenova – Kalin Angelov

Cigánykerekek

(A bőröm fehér, a hajam sárga, a lelkem világos)

„Szervusz, én... nem vagyok képes rá, hogy elmondjam, ki vagyok, egyébként is, muszáj tudnod?... Nem, nem borzasztó, de nem fog tetszeni neked. Nem fogod megérteni, nem akarod majd megérteni. Tulajdonképpen lehet, hogy már észrevetted? Látszik rajtam? Elárultam magam? Talán a beszédemből jöttél rá? Nem hiszem. Különben nem állnál itt előttem és bámulnál így rám... Én igyekeztem. Annyi éven át igyekeztem: hogy beolvadjak, ne lóggjak ki, ne szúrjam mások szemét, hogy úgy beszéljek, úgy gondolkozzam, úgy lélegezzek, ahogy ti, és ez az állandó félelem, hogy elég jól csinálom-e. És még mindig igyekszem. Már csak kevés hiányzik hozzá... csak felejtennem kell. Felejtteni fogok, megígérem, miattad, miattam, megoperáltatom magam, eltüntettem a gyermekkorom összes hegét és horzsolását. Elhullatom a vérem az utolsó cseppig, hogy ne halljam lüktető történetét, és újat ömleszték az ereimbe, kitörölök az emlékezetemből mindent, ami belevésődött az évek során: kitörölöm az édesanyámat, kitörölöm az édesapámat és mindkét nagyanyámat, kitörölöm az összes testvéremet, egyenként... erőteljesen rányomom a szivacsot a fejemben lévő táblára, míg már csak egy elmosódott folt marad belőlük... porrá égetem a nevem, elfelejtem, hogy hívnak, hogy egymás szemébe nézhessünk, hogy velem maradj. Tessék, kezdem az első emlékkel!

Kiskoromban Kada dédanyám mindig azt mesélte, hogy a cigányok Indiából jöttek... a szépapáink és szépanyáink iparosok, zenészek és vándorcirkuszi mutatványosok voltak... Cirkuszi artisták... Elképzeltem, ahogy a szépapám cigánykerekezve jött Indiából. Mögötte a szépanyám egy indiai elefánton, amely két lábon járt, hiszen cirkuszi volt... Utánuk cigány zsonglőrök, jövendőmondók, ló-, medve- és majomidomárok... A fél világon áthaladt ez a hangos, tarkabarka cirkusz, egekig hatoló lármát csapva, és amikor Bulgáriába értek, egyszer csak megálltak, mert a szépapám borzasztóan elszédült ettől a sok cigánykeréktől, és mivel ő volt a cirkuszgizagató, ha azt mondta, hogy állj, akkor nem volt mese! Más oka is volt – a szépapám szédülésén kívül – annak, hogy megálltak, az indiai elefánt ugyanis betegeskedett, sőt végül bele is halt az India utáni vágyakozásba, mivel ugye, indiai volt, ezért a cirkusz, a szépapám, a szépanyám, a zsonglőrök és az idomárok nem folytathatták tovább az utat. Mit ér a cirkusz elefánt nélkül? Nekiláttak eltemetni az elefántot, egy egész hétig ástak, hiszen hatalmas indiai elefánt volt, és az nem tréfadolog. És mialatt kiásták a sírt és beletemették az elefántot, valahogy kötödni kezdtek ehhez a földhöz, ezért a szépapám úgy döntött, hogy itt alapít cirkuszt, amely most is teljes erővel dübörög... Meg kell mondanom, mindennap látom magam előtt... ahogy a hatalmas indiai elefánt kibújik a föld alól, sétálgat és minket figyel... mert Kada nagymama szerint a halottak itt maradnak, hogy szemmel tartsanak

bennünket, élőket, és lássák, mit művelünk. Mi pedig mindannyian továbbra is cirkuszi mutatványosok vagyunk, vándorcirkuszosok – mi magunk vagyunk a cirkusz, épp csak a kupola hiányzik a fejünk fölül. A nővéremnek például se sátra, se varázsgömbje, mégis gólyaorrcsokorral járja az utcákat és leszólítgatja az embereket, mögötte pedig ott ballag a láthatatlan indiai elefánt, a nővérem azonban mindig azt mondja, hogy bolond vagyok, mert ő semmilyen elefántot nem lát, pedig az, hogy az emberek néha megijednek tőle és elfutnak, az elefánt miatt van, amelyik a háta mögül leselkedik. Az unokatestvérem zsonglőr, igazi mester, két ujjal varázsolja elő az emberek tárcáját a buszon, és azzal zsonglőrködik, csak szégyenlős és titokban csinálja, nem könyörög tapsért, a mi elefántunk pedig az ő nyomában is ott jár elválaszthatatlanul, csak azon csodálkozom, hogy fér be a buszba? Beszuszakolja magát a tömegbe, az ormányával a fogantyúba kapaszkodik, és valahogy olyan bánatosan néz, lehet, azért, mert lökdösik, vagy pedig nem tetszik neki, hogy az unokatestvérem nem hajol meg a műsorszám után. A többi unokatestvérem ismert állatidomár-családból származik – mindennap egy lovat idomítanak, a lóval és egy szekérral járnak világot... és ha jobban megnézik, ott, a szekéren megláthatjátok megint őt... az indiai elefántot, ott ül, elégedetlenül lebegtetni a füleit, és nézi, ahogy a kölykök a szemétkorcsosra néznek, egyre csak keresnek valamit... bizonyára valamilyen cirkuszi jelmezt maguknak és a lónak, csak még nem találtak rá... ezért olyan elégedetlen az elefánt is. Az édesapám azonban nem akart se tárcaszonglőr, se szekeres lóidomár lenni, azt mondta, hogy ezek nem jó dolgok, azt mondta, hogy félelmetes akrobatikus elemeket hajt végre azért, hogy boldogulni tudjunk, de sem a szemetesvödörök közé nem ment, sem pedig az emberek zsebéhez nem nyúlt. Én nem láttam az apám akrobatikus mutatványait, sem pedig azokat az elemeket, amelyek a híres cirkuszi műsorszámának „boldogulós” részét képezték, csak azt láttam, hogy esténként fáradtan és hallgatagon tér haza. Istenem, elképzeltem, hogy a cirkuszban, ahol fellép, mindenki tágra nyílt szemmel bámulja, amikor végrehajtja azokat a félelmetes, lehetetlen, akrobatikus elemeket, de az én apám erős volt, és megcsinálta. Igen, az emberek nézték, és titokban hasonlítani akartak rá... elképzeltem az elefántot is, ahogy helyeslően integet az ormányával a közönség soraiban...

Tessék, az első emlék kitörölve, már egy lépéssel közelebb kerültem hozzád, egy árnyalattal világosabbá váltam a számodra, és közben felejték, megszabadulok a múlt súlyától és szagától. Könnyebben lélegzem és jobban látok. Íme a második emlék.

Az édesanyám sokat aggodalmaskodott amiatt, hogy lépten-nyomon a halott elefánt lebeg a szemem előtt, ezért elvitt, hogy levegyék rólam a rontást, azt mondta: „Megbabonázták a gyereket, rontást hoztak rá halottmosdató vízzel.” Édesanyám nagyon szerette volna kiverni a fejemből ezt az indiai elefántot, de én sírtam, nem engedtem el. Egy nap, amikor édesanyám különösen szomorú volt, azt mondtam neki, hogy már nem látom az elefántot. Édesanyám keresztet vetett, és lám – az egyik gondját épp maga mögött hagyta, ekkor azonban belépett az édesapám, és az anyám azonnal megértette, hogy nem lesz mit enni, nekiállt sírni és az apámat korholni, de az apám semmit sem szólt, fogta a csikket, amelyet már harmadik napja szívott, leült a tűzhely mellé és rágyújtott, nekem azonban csorgott a könnyem a nevetéstől, az édesanyám pedig

pördült egyet, és lekevert egy akkora pofont, hogy csillagokat láttam, de tovább nevettem, mert az elefánt ott állt mögötte és grimaszolt, de nem mondhattam el neki, hiszen már titok volt. Édesanyám egy pillanatra elfelejtette, hogy nincs mit enni, és sopánkodni kezdett: „Ennek a gyereknek nincs ki mind a négy kereke.” Mi minden zúdult a fejére? Ki vesz majd el engem? Jaj, a szenvedései sosem érnek véget. Miért ment hozzá az apámhoz, miért született egyáltalán erre a földre?... amíg anyám siránkozott, apám nyújtózott egyet, és elővette a bádóg hangszerét... A hangszere egy sajtosdobozra erősített fél gitár volt, az apám nagyon szeretett zenélni, de a gitárja eltört, így a muzsikája is félbe lett vágva... Miközben anyám siránkozott és sopánkodott, észrevétlenül belegabalyodott a bádógdoboz dallamába, és énekelni kezdett... „Jaj, ennek a kinnak, ennek a kinnak, sose lesz vége. Miért születtem meg? – itt elkezdte a csípőjét ringatni. – Miért házasodtam meg, miért szültem neked gyerekeket?” – ekkor már a kezeit az égnek emelve a csuklóit is forgatta... Apám dallama egyre ütemesebbé és könnyedebbé vált... a bánat is mintha könnyebben múlt volna... A lánytestvéreim is felpattantak, táncolni kezdtek, teli torokból énekeltek és fülig érő szájjal vigyorogtak... Jaj, jaj, a bááááánat... nagymama tapsolt, és még a láthatatlan elefánt is két lábon ugrált...

Nem volt nehéz. Ugye? Ezt az emléket is kitöröltem. Igen. Vége. Nem ül már az anyám a tűzhely mellett, nincs ott az apám sem a bádógdobozra erősített gitárjával, és az elefánt is eltűnt. Már a kezemben a szivacs a harmadik emlék kitörléséhez.

A nővérem tenyérből jósol, féli az istent, és hisz a földönkívüliek létezésében. Izzadtan, tyúkszemekkel a lábán és a világ megmentőjének önérzetével tért mindig haza: „Ma öt fekete mágiát hárítottam el” – mondta készakarva sóhajtozva, a szemeit forgatva és a nyelvével csettintgetve. „Istenem, mit csináltak volna ezek a szerencsétlenek, ha nem találkoznak velem?” Elővett két mentolos cukorkát, megtörte őket a mozsárban, mindegyik gyereknek adott egy darabkát... és újra belekezdett örök elméletébe a romák származásáról. „Minket, romákat a földönkívüliek hoztak a földre.” Amikor a nővérem erről mesélt, mindig elképzeltem, ahogy az apám és az anyám a repülő csészealjából kizuhanva derékig a földbe csapódnak, feltápáskodnak, és azon töprengenek, hogy merre induljanak és mit csináljanak. A nővérem folytatta: „A földönkívüli romák szétszórtak minket az egész bolygón, hogy amikor majd visszatérnek, mindenhol a saját fajtájukkal találkozzanak, akik szintiszta, roma nyelven gyorsan és pontosan mesélik el nekik, mi történik itt, a Földön.”

A nővérem tovább mesélt: „Mi földönkívüliek vagyunk, ezért megyünk folyton, ezért vándorolunk, és sosem találjuk a helyünket, keressük jobbra-balra, de nem jut eszünkbe fölfelé tekinteni, pedig onnan jöttünk-zuhantunk alá mi, füstös képű angyalok, de nem térhetünk haza, itt kell maradnunk, és egyszerűen ki kell húznunk, amíg visszajönnek a földönkívüliek, ez a helyzet. Küldetésünk van.” A nővérem meséje után a mentolos cukor csípős ízével a számban néztem a csillagokat, és biztos voltam benne, hogy cigányokkal vannak benépesítve. Tessék, a csillagok pislákolnak, mert a testvéreink ott tüzet raktak. Á! Hullócsillag! A cigányok olyan vad táncot jártak rajta, hogy felborították. Cigány módra. A világegyetem nem csendes hely, a csillagközi térben roma ritmusok szállnak, és a földönkívüli romák földönkívüli táncot járnak.

A harmadik emlék. A nagynéném nem olyan volt, mint mi. Emlékszem, ahogy ott ült a nemzeti bank kasszájának üvege mögött, neki – a cigány aszszonynak – igazi munkája volt, sőt foglalkozása, de sose nézett az emberek szemébe. Néha anyámmal titokban elmentünk és az utcára nyíló ablakon át bámultuk, ugyanis a nagynéném megtiltotta, hogy belépünk a bankba és zavarjuk, senkinek sem volt szabad megtudnia, hogy cigány. Édesanyám mindig azt mondta:

– Nézd! Te is ilyen leszel, mint ő, tanult ember.

Minden rokonom nevetett és énekelt, mind, a nagynénémet kivéve, mintha csak képtelen lenne rá, miért akartam volna olyan lenni, mint ő? De az édesanyám megjósolta a jövőt, és minden, amit mondott, beteljesült... A nagynénémmel évente kétszer találkoztunk: cigányújévkor és Szent György-napon, mindig az ajtó közelében állt... sose hozott magával férfit vagy gyereket, egy nap pedig meghalt, mintha már rég eltervezte volna. Néztem a nagynénémet a koporsóban. Ott is idegennek tűnt, mintha csak kis időre vette volna bérbe, kissé oldalvást, a sarokba bújva feküdt, a szájszeglete azonban életében először felfelé görbült, akár egy mosoly, elégedettség látszott, hát persze, hiszen mindvégig megőrizte a titkát, senki sem jött rá, hogy cigány.

„Olyan leszel, mint a nagynénéd, tanult ember” – ismételtette az anyám. „Tanulj, tanulj!” – mondogatta az apám. Én pedig engedelmes voltam, tanultam, az apám meghalt, én otthagytam a cigánytelepet, megváltoztattam a nevem, elkezdtem másképp beszélni, másképp hallgatni, másképp gondolkodni, járni, lélegezni, rendes munkát kaptam, az anyám is meghalt, és én senkinek sem mondtam el, mi vagyok. Neked sem mondom el, csak azt, hogy minden este elefántokról, táncoló gyerekekről, hosszú utazásokról, felhőkbe szálló szekerekről és egy hosszú dalról álmodom, amelyet az anyám énekel, és amelytől sírnom, nevetnem és az ájulásig táncolnom kell, amíg le nem verem a csillagokat az égről, de helyette felébredek, felveszem az egyenruhám, buszra szállok, 7-kor beállok a kasszába, 12–12.45-ig ebédszünetet tartok, majd este hatkor elindulok haza, lassan lépkedek, háromszor körbejárom a háztömböt, hogy pontosan 19.10 legyen, hogy találkozzunk a bejáratnál, rám nézz, és azt mondd: „Szia! Hogy vagy ma?” – és meghívj vacsorázni, én pedig, mint mindig, nemet mondok, mert még nem állok rá készen, mert még nem felejtettem el mindent. Azután hazamegyek, becsukom az ajtót, lefekszem az ágyba, és hallgatom az én fehér gádzsóm lépteit, bemész a konyhába, tíz perc múlva bekapcsolod a rádiót, én is bekapcsolom, ugyanazt a csatornát hallgatjuk, te a felső, én az alsó emeleten. Már csak néhány emlék van hátra, és utána hamarosan igent mondok neked.

A legjobb barátomat Ideálnak hívták, az édesanyja úgy hallotta valahol, hogy jó, ha minden embernek van egy ideálja az életben, ezért így nevezte el az első gyermekét. Ideál sokat nézte a televíziót, és bonyolult szavakat használt. Azt mondta, hogy a tévében a világ legszebb nőit Miss... Miss Világszépének hívják. Én ezeket a nőket macskafejű, szép, sima, ápolt cicáknak képzeltem el... akiket mindenki meg akar simogatni, és akiket így hívogatnak: „Cica, cic-cic... Miss Világszépe”...

Ideál édesanyja külföldre ment dolgozni, és valahogy elfelejtett visszajönni, a lábunk megnőtt, én iskolába mentem, Ideál nem, a szemét egyre nőtt, Ideál

apja alkoholista lett és lelépett valahová, Ideál orra alatt bajusz serkent, nekem mellem nőtt, én tovább tanultam, Ideál testvéreit valamilyen otthonban helyezték el, a nagymamája pedig meghalt. A városrésze szörnyen undorító, savanyú szag telepedett, mi pedig azt hiszem, felnőttünk... Ideál magára maradt a televízióval egy iszonyúan rozoga barakkban, amely a benne lévő rengeteg ember miatt oldalra dőlt. „Ideális!” – mondta. Nem siratta sem az anyját, sem az apját, sem a testvéreit, sem pedig a nagymamáját. Összeszorította a száját, elkomorodott, nem kapcsolta ki többet a tévét, és hangosan zokogott, de csak ha egyedül volt, és csak az indiai sorozatok alatt. Egyre csodálkozom, hogy élhetnek az apja, az anyja és a testvérei az ő Ideáljuk nélkül, hiszen mindenkinek szüksége van egyre! Vajon emlékeznek még rá egyáltalán? Jó, hogy nekem megvan az én Ideálom.

Azok az emberek, akiknek valahogy nem jönnek össze a dolgok... amikor zátonyra fut az életük, lecserélik a családjukat, az otthonukat, a munkájukat... Ideálnak nem volt családja, sem munkája, a barakkja pedig már nem hasonlított otthonra, ezért saját magát cserélte le, a visszájára fordította. Egy nap az anyja ruhájában jött ki a házból.

– Hát ez meg miféle gönc? – kérdeztem tőle.

– Kinőttem a többit, de végül ráakadtam anyám egyik régi ruhájára, és magas sarkú cipőt is találtam hozzá – a szemétkben. Hát felöltözködtem. Ideális, mi?

– De nem szégyelled maga? – motyogtam, mire ő rám ripakodott:

– Az én hibám, hogy apám nem hagyott itt nadrágot, és nem találtam férficipőt? Mondd meg!? Sorsszerű. Csakhogy az Ideál név már nem megfelelő, már nem Ideál vagyok, hanem Lady... hallgasd, milyen dallamosan csilingel... Lady... Akár egy nóta. Ismételd!

– Lady – ismételtem –, milyen gyönyörű név!

– Ez az Ideál visszafelé, te hülye! – mondta.

– Vagyis most egy fordított ideál vagy – feleltem.

– Valami olyasmi – mondta Ideál... pardon, Lady. – Nézd, ez a változás mindent felborított bennem, és támadt egy ötletem... eleget bámultad ezt a televíziót, mondom magamnak, még megvakulsz, az anyám vagy nem vett részt ezeken a versenyeken, vagy pont akkor pislogtam, amikor őt adták... micsoda pech... Egyébként már bizonyára 50 felé járhat, talán ő a szépségkirálynők főnöke...

Csak bámultam rá, és azt mondtam:

– Te megőrültél?

Erre így felelt:

– Miért, az édesanyám nagyon szép, nem tudsz te semmit... Na, isten áldjon!

Majd dühösen pördült egyet a magas sarkú cipőjén, és elindult valamerre egy hatalmas bőröndöt vonszolva, én pedig rohantam utána.

– Hová a fenébe mész, te fiú? Merre indulsz?

– Hová mész, te lány! – javított ki Ideál... bocsánat, Lady.

– Hová vonszolod magad, fiú?

– Vonszolod magad, te lány.

– Elég! Ne javíts ki állandóan, te nőszemély!

– Na! Így már jobb! – nevette el magát végre Ideál, pardon, Lady. – Az autópályára megyek – mondta. – Leállítom a kamionokat, hogy vigyenek el külföldre, egyenesen a Miss Világszépe versenyre megyek... Hiányzik az édesanyám.

Nem tudom, miért szomorodtam el, Lady anyja vagy Lady miatt, azért, mert hiányzott neki az édesanyja, vagy pedig magam miatt, mert hiányozni kezdett nekem Ideál, aki ekkor már Lady volt, és akinek a kifordított változata mindjárt eltűnik a telepről, de elsírtam magam, Lady pedig így szólt:

– Eleget bőgtél, kisminkeltem magam. Hagyd abba, vagy megütlek!

Én bőgtem és futottam, Lady pedig kergetett, és a nehéz bőrönddel hadonászott utánam.

– Ne bőgj! – kiabálta, miközben nevetésbe tört ki, de valahogy félelmetes, nem emberi hangon.

– Megbolondultál? Most meg miért nevensz? – kérdeztem.

– Hogy ne sírjak – felelte.

– Miért sírnál? Hiszen édesanyádhoz mész – vettem oda neki dühösen.

– De te itt maradsz – mondta, és csak ültünk a szeméthegek között, ő eszelősen nevetett, én bőgtem, és egyikünknek sem volt kedve bárhová is menni.

– Ígérd meg, hogy gondoskodni fogsz a tévémről, rendszeresen letörlöd róla a port, és megnézed az összes Miss Világszépe versenyt, én pedig valamelyikről integetni fogok neked. Ha így intek (*mutatja*), azt jelenti, jól vagyok, ha így (*mutatja*), azt jelenti, nagyon jó itt, gyere te is, várlak.

Miután ezt mondta, megfordult, és ügyetlenül tovaimbolygott az új magas sarkújában, vadonatúj kinézete a messzeségbe veszett.

Reggel még a csipás szememet törölgettem az ablakban, amikor egy kicsike Ladyt láttam a messzeségből visszatérni, aki fáradtan vonszolta a bőröndjét maga után, és aki minden egyes – felém megtett – lépésével egyre nagyobb lett.

– Szia! – mondtam.

Látszott, hogy valaki nagyon felbosszantotta. Biccentett egyet, és bement a rozoga házába. Aznap este női ruhában és magas sarkú cipőben megint útnak indult a bőröndjével, de visszatért, másnap este ismét elindult és ismét visszatért, a következő napon megint elment, és így ment ez egy jó ideig, amíg egyszer csak mesélni nem kezdett.

– Amikor megállítom a kocsikat az úton, a sofőrök először azt mondják: „Rendben van, elviszlek külföldre, de először tégy nekem egy szívességet!” Megteszem, amire kérnek, de aztán nem állják a szavukat, egyre csak azt mondogatják: „Legközelebb elviszlek, gyérünk, most kotródj!” Még jó, hogy adnak néhány levát. De ma este megint kimegyek a bőrönddel az úthoz, még szerencse, hogy nem nehéz, mert legközelebb... Nem adom fel, elutazom, megtalálom az édesanyámat, szüksége van ideálra, még ha az fordított is, rendbe jönnek a dolgok, csak ki kell várni. Talán már ma elindulok. Talán már ma. Bárcsak már ma útra kelhetnék!

Lady járása idővel büszkévé és magabiztossá vált, már nem rángatta a bokáját, egyre jobban állt rajta a női ruha, kiszedte a szemöldökét, a háta kiegyenesedett, a mellét kidüllesztette. Egy nap már a bőröndjét sem vonszolta maga után, és nem mosolygott, nekem pedig apám megtiltotta, hogy beszéljek vele, mert ő cigány volt, mi pedig romák voltunk. A cigány mocskos ember. Ha mocskos emberrel állsz szóba, magad is mocskos leszel... de te tanulj, tanulj, hogy kiszabadulj innen! Ezért tanultam, és az én mocskos Ideálotom csak keretbe foglalva láttam. Az ablakom keretébe. Minden este ugyanazt a képet

néztem... Ideál útnak indult – a televízióját bekapcsolva hagyta, az alakja beleolvadt a sötétségbe... néztem, ahogy távolodik a női ruhájában, és elszorult torokkal arra vágytam: nehogy elnyelje ez a sötétség, és soha többé ne adja vissza nekem!

A tábla egyre tisztább, a nedves szivacsot az emlékek súlya nyomja, én is tisztább lettem, közelebb kerültem hozzád, fehérebb vagyok, egyre jobban hozzád való, átlagosabb, valódibb, már csak egy emlék maradt. Egyetlenegy. És ha holnap megkérdezed: – Akarsz velem vacsorázni?, igent mondok neked.

Egy nap Jézus, Ideál egyik öccse megjelent a cigánytelepen. Magas fiú, hatalmas, barátságos kutyaszemekkel. Akkor láttam utoljára, amikor elvitték a gyámügyesek, négyéves volt... Jézust nagy szerencse érte, hatévesen amerikaiak fogadták örökbe. Ah, én szuperhősöknek képzeltem el ezeket az amerikai örökbefogadókat, az apát egy hatalmas F betűs trikóban, a szemeknél kivágott álarccal, az anyát pedig egy nagy M betűvel a mellkasán és pelerinben, amely akár fújta a szél, akár nem, mindig lobogott... A szuperamerikaiak szép ruhákat és cipőket vettek Jézusnak, felöltöztették, és Jézus egy kicsi, sötét bőrű szupermenre hasonlított... Repülőjegyet is vettek egész Amerikáig a szupertriónak, nem mintha nem tudták volna egyszerűen kitérni a karjukat és a szupererejük segítségével elrepülni, de Jézus még nem szerezte meg a szuperképességét... csak Amerikában kapta volna meg... ott osztogatják, Bulgáriába nem szállítanak ilyesmit... Elvitték az új szuperszülei Jézust a repülőtérré, és így szóltak: „Most felszállunk a gépre, és elrepülünk.” Ide heroikus háttérzenét képzeltem el... Jézus azonban tönkretette az egész filmet, mert ellenkezett és sírva fakadt: „Nem akarom, nem akarom.” Az amerikaiak amerikaiul kiabáltak: „Gyerünk már, lekéssük a gépet!” De Jézus színtiszta roma nyelven ellenkezett: „Nem és nem!” – még a taknya is eleredt, sőt hányt izgalmában. Az amerikai nő nagyon dühös lett, és hirtelen ráébredt valami rettenetesre: a gyereksírástól és a takonytól megszűnik a szuperereje... Ezért otthagyták a kis Jézust, anélkül hogy visszafordultak volna, sőt, anélkül hogy elmondták volna az I'll be back végszót, és felszálltak a repülőgépre. Igen, Jézus nélkül. Jézus csak nézett és nézett, egyfelől megnyugodott, hogy nem kell felszállnia arra a nagy, rettenetes gépre, másfelől azonban megijedt, hogy egyedül maradt. Csak hatéves volt. Kiment az utcára az elrepült amerikaiaktól kapott új, tiszta ruhájában, és összekoszolta magát... Jézus hamar megtanulta, hogy ne bízson az emberekben, és a kutyákhoz csapódott. Egy kisfiú a kóbor kutyák falkájában. A kutyák megvédték, éjjel a testükkel melengették, és megtanították élelmet szerezni. Egy nap azonban megint bajba került – ismét emberek jöttek... kocsival érkeztek, hogy befogják Jézus falkáját. A kutyák vonyítottak, vonakodtak, de végül mindegyiket begyömöszölték a kocsi alá, Jézus tolazkodott, hogy őt is fogják el, az emberek azonban úgy tettek, mintha nem látnák, ezért ő maga ugrott fel a kocsira. Az emberek azt mondták neki: „Hát te meg hová akarsz menni?” Kihúzták a kocsi alól, becsukták az ajtót és útnak indultak, ám Jézus a kocsik után eredt, futott és bőgött, hangosabban, mint az amerikaiak előtt a repülőtéren. A kocsi megállt, Jézust felrakták a kutyák közé, és elszállították a kutyamenhelyre, ott nőtt fel. A négy lábúakat gondozta, és mindig összeszorult a szíve, valahányszor valaki kutyakölyköt jött örökbe fogadni. Egyre úgy képzelte, hogy otthagyják szegény kölyköt valamelyik repülőtéren. Csak úgy... Jézus tehát egy nap megjelent a te-

lepen és a családját kereste, de csak Ideálra lelt, aki már nem volt Ideál, hanem Lady, így Jézus senkit sem talált, ezért visszatért a kutyáihoz.

Fehér akartam lenni – fehér bőrt, sárga haját, világos lelket akartam... annyira fehér akartam lenni, hogy világítsak a sötétben, hogy láss engem, mindent kitöröltem az emlékezetemből miattad és magam miatt, hogy együtt lehessünk, de éjjel egy ormány ébresztett fel, és a falhoz állított, a halott indiai elefánt állt ott, előttem szilárdabban, valódibban és hatalmasabban, mint ahogy emlékeztem rá, a világ legszomorúbb szemét meresztve rám, mögüle pedig kikukucsált Kada dédnagyanya, az én Ideálom, Jézus, a mezítlásas nővérkéim, az apám a gitárjával, amelynek sajtiszaga volt, és az egész cirkusz, és mindannyian rosszállóan csettintgettek a nyelvükkel, az elefánt pedig azt kérdezte tőlem (*roma nyelven*): „Ki vagy te? Mi vagy te? Ki vagy?”... Nem várlak többé a ház előtt, nem tekerem a rádiót a te csatornádra, sokáig kint maradok, gyere ki hozzám, hallgasd kicsit az én zenémet, nézzük majd együtt a csillagokat, és várjuk, hogy jöjjön a repülő csészealj a világűrbe veszett, soron következő földönkívüli cigányokkal.

A bőröm fekete, a szemem fekete, a hajam fekete... Cigány – ez vagyok én. Parázzsal teli fekete kályha, kívül fekete, belül tüzes, amelyet az indiai elefántok, cirkuszok, jósnők, zenészek és mezítlásas gyerekek emléke lobbant lánggra. Ne félj attól, amit a lángokban láatsz! Az vagyok én. Ha csendesen állsz mellettem, felmelegítelek, sokáig melegen tartalak, és jól fogod érezni magad, ne fuss el! Ha azonban mélyen a lelkembe piszkálsz a piszkavassal, megégetlek, ilyen vagyok. Vigyázz, le tudom húzni a bőröd, a szép, fehér bőröd, amely, még mielőtt megnyúználak, elfeketedik, még az enyémnél is feketébbé válik. De az nem az én hibám lesz. Te piszkálsz a parazsat, nem? Ezért óvatosan bolygasd a tüzet, csak annyira, hogy ne hagyj kialudni, és lassan vedd le a fedelet, nehogy megégessenek, meglásd, én fel tudlak melegíteni, ember. Ne fuss előlem! Ne menekülj! Ne fuss el előlem! (*Szünet.*) Meghívlak vacsorára.

Iván Andrea fordítása

Zdrava Kamenova és Kalin Angelov a szófiai Film- és Színházművészeti Egyetemen ismerkedik meg egymással – Kalin rendezői, Zdrava a színészi szakon végez. Zdrava még színinövendékként kezd el írni, drámai szövegeit Kalin az ország több színházán is megrendezi: *Terhestorna*, *Elágazások*, *Ugorj* (musical). Az együtt írt *Garfunkel keresi Simont* megkapja 2011-ben az országos Ivan Radoev-díjat, közös művük a *Cigánykerekek* is. Zdrava Kamenova Gergana Dimitrova társszerzőségében *Prakaján* című alkotásával az „Ikar” drámadíjának birtokosa. Színházi műveit hat nyelvre lefordították.

A drámát a Stúdió K Színház: Roma Hősök 2. Nemzetközi Roma Storytelling Fesztivál keretében mutatták be májusban Natalija Cekova előadásában.